

~~IIIIA~~
A 2112.

~~114 448~~

Gesti wanad jutud.

I. and.

Rahwa kõnest kirjapannud:

P. A.

Tallinnas, 1882.

Trükitud A. G. Brandt'i Raamatu kaupluse trükikojas.

8
99.

№ 448

Gesti wanad jutud.

I. and.

Nahtwa kõnest kirjapanud:

P. A.

Tallinnas, 1882.

Trükitud M. G. Brandt'i Naamatu kaupluse trükikojas.

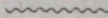
Esensuri poolest lubatud. — Tallinnas, 1. Märtsil 1882.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu

34370

I.

Imeteufised jutud.

General Introduction

The following is a general introduction to the subject of the present work. It is intended to give a brief outline of the main principles and methods of the science of the mind, and to show how they are applied in the study of human nature. The subject is divided into two main parts, the first of which is the study of the mind itself, and the second is the study of the mind in relation to the body and the world. The first part is divided into three sections, the first of which is the study of the mind in general, the second is the study of the mind in relation to the body, and the third is the study of the mind in relation to the world. The second part is divided into two sections, the first of which is the study of the mind in relation to the body, and the second is the study of the mind in relation to the world. The following is a brief outline of the main principles and methods of the science of the mind, and to show how they are applied in the study of human nature.

I. Sõidu tõrs.

Banal ajal elanud Gestimaal ühes üksikus talu kohas lest perenaene, kes igapääv seatud ajal kodust ära olnud, aga keegi põle teadnud kus. Ümberkaudised rahwas pidasivad nimetud leske suureks nõiaks ja arvasivad, et igapäine pereide kadumine muud olla ei wõi, kui — pereit käib tulihännaks. — Lugejad ehk on kuulnud ju, et tulihänd säärane wana poisist saadetud tulekera olla, kessel jooksu aegus pitt tule saba ja tuua ka oma lihaliku perentehele kallist kasu ja tulist tulu. Nõnda siis ka rahwa arwates selle Gidele.

Sell' ajal, kui meie jutt alles püksata poisikese põlwes hulkunud — olla ka kuulsal wana-mooril Hansu nimeline pois olnud, kes teda juba tõist aastat teeninud. Et Hansul kül 2 aastat warji walwates mööda kippunud minema, —

siiski põle pišemat märki weel wanamoori jaladusest aru saanud. — Oli Eidel argipääwal kül tööd olnud — siis pidanud pühapääwal ikka seda rohkem olema, ja et sell wiisil Eidel kodu alati talitamist oli, siis ei leidnud sulane iialgi üksi kodu oleku aega, siiski oli ta ju tähele jõudnud panna, et wanamoor ühe aida wõtit kangeste hoidis.

Igapääw käinud ta korra aitas ja säält tulles pistnud wõtme jälle wanale peidu paigale, mis Hans weel kõige suuremal tähelpanemisel näha põle jõudnud. „Mis säält aida sees ometi on?“ mõtles tihti Hans ja otsis nõu, kuda kawalussega sisse wõiks saada. Ta teadis, et perenaene kül tige — siiski kange tontide ja kodukäijate kartja oli, ja katsus nüüd parajat aega oodata, mil säält poolt tormi jooksmist käšile wõiks wõtta.

Suwel, ühel udusel pääwal istus Hans kambris nurkas — seest walu pärast.

Perenaene oli aitas käinud ja tuli nüüd wõtmetega tuppa, arwates, et Hans põllul on. Warši pani ta tõised wõtmed oma kohale ja ühte käes hoides käis ta nüüd katšeks — kas ta ka tõeste üksi on, kõik tua nurgad läbi. Hans seda nähes hoidis ennast õige kokku, tõmbas pea kohal ripuwa kuue hõlma ka weel põigiti silme ette ja ootas hirmuga otšust.

Perenaene käis kül Hansu lähedalt mööda aga ei näinud, — sest weike puust klaasidega aken muretšes hoolega selle eest, et seegi weike

udust wangistud walgus wäljapoole seina jäi. Nüüd oli perenaese usk kindel, et wõerast wõltsimas ei leidnud ja läks otse ahju suu ette, wõttis säält weikese kiwi ahju otsast wälja, pistis wõtme ilmunud hauku ja kiwi jälle ette. Las' magab! —

Warsi läks nüüd perenaene tua taha kapsaid kastma ja Hans puges kassi käigil ka järele. Perenaene arwas Hansu põllult tulema ja küsis kohe: „Miks nii wara lõunele tulid?“ „Jäin haigeks,“ seletas sulane ohates. „Seeft walutab ja süda pööratab, et kül paar korda ju nii oksen-danud olen et film peas walge.“

Wanamoor, kes Hansu kawalusest midagi ei märkanud, arwas haigust rawanduseks ja käskis sängi pugeda; Hans kaebas nüüd wahet pidamata, et walu minna ikka suuremaks ja häda hullemaks.

Et see just laubane pääw oli — katjus Hans asja nii kaugele ajada, et pühapäaw ait tema päralt oleks. — Nüüd hoigas mehike öö üle, kuni pühapäawa homikuni, siis ajas hädise häälega moorile peale, et see kiriku tema eest palwele läheks; sest ta ei teada, kas jõuab selle pääwa üle elada wõi ei.

Perenaene tõrkus esiti küll wastu ja seletas, et ta kiriku teedki ei teada, aga Hans oli tee ära juhatanud, ja peale surma iga ööse kodukäija ja wanamoori kuulmata kägistada lubanud — siis läks Cit hirmuga.

Waewalt oli aga kiriku mineja lähema metsa

tuka warju Hansu filmist kadunud, kui see nagu kirp sängist wälja kargas ja otse wõtme peidu paiga poole punus; wõti oli peagi paigalt pootud ja ka aida uks lahti wõetud. Aga — firudes jäi Hans aida lähelt wahtima; ta oli kibim et ja rikkust aidast näha lootnud, ja nüüd ei paistnud muud filma kui wana kulumud tõrs sest aita.

Kartlikult astus ta aita. Tõrre sees filmas ta weikest, pehme padjaga pinki ja kumbagil pool ääre najal möla. Dükk aega wahtis ta tõrt ringi ja ümber, kuni wiimaks nõu tuli istme pehmust istudes proowida. Maljapärast liigutas mehike ka mölasid ja kas ka lensakast kuuled — tõrs hakkas liikuma! — Hans liigutas mölasid rutem ja warsti oli tõrs aida uksest ühes Hansuga wäljas.

Oli ta hull aega taewa poole sõitnud, sääl tuli nõu, korras ka üle ääre alla waadata. Aga ehmatades leidis ta ennast juba nii kõrges, et külad ja pered kui weiksed täpikesed paistiswad, metsad ja wäljad kokku kui juur kirjutekk, kus inimesed kui kärpsed ühest teisi rändaswad.

Ülespidi waadates oli weel kõige hullem lugu, sest iga pilwerünnik mis mödda purjetas, ahwardas mütsi ühes peaga ärawiia.

Hirmupärast ei julgenud ta mölasid seisma ka jätta, sest ta arwas siis maha kukkumist karta wõimat. Kord katsus ta seda teha, ja — imet! Tõrs ei liikunud paigastki! Nüüd wõis küll natuke

puhata, aga jüda tahtis lõhkeda kui selle peale mõtles, jüda üksford jälle maha saaks.

Wahe ajal oli perenaene, kellel jüda kirikus rahu ei annud, kodu tulnud. Mida ust lahti leides jooksis kobe sisse, aga see oli tühi. Kirudes tuli ta jälle aidast wälja, pani oma nõia prillid nina peale ja wahtis ülespidi. Nüüd waatas hirmuga wanamoor kus tõrs oli, ja arwas esimise ehmatusega et kawal Hans läheb tõrrega kus seda ja teist. Pikkemalt wahtides märkas aga wanamoor, et Hans maha tulefuga kimpus oli. Bahameelega ja elupoolt kisedates ja kättega tumma feelt kõneletes hakkas ta oma ametid ülesse Hansule õpetama käskes, et Hans mõlasid tõinepidi ringi liigutaks.

Et wagane ilm oli ja wanamoor elupoolt lõugas, siis kuulis Hans õpetuse selgeste ja katsus warji järele. Ja waata õnne — pitkalt ja pehmelt langes tõrs jälle alla, kuni wiimaks aida uksest sisse.

Tõrre põhjast leiti 4 Tallinna wakka odre, mis puhtad oliwad kui pestud; saak wõeti pooliks, — nimelt sellepärast et Hans wargsi wiisi sõitma oli läinud.

Siljem oliwad niijugused lusti sõidud kõik Hansu päralt, kes oma wana perenaesele nüüd ustawaks sulaseks oli saanud. Et wanamooril muid sugulasi ega sõbru ei olnud kui Hans, siis oli kõik wara, mis ta teenis — tema oma.

Peale wanamoori surma elas Hans kaua

aega õnnelikult; et tal omal lapsi ei olnud, siis kinkis ta wanul päiwil selle ime tõrre oma risti pojale, kellel ühel palawal suwel majad põlema läinuwad ja tõrs põlenud ka ära.

Nüüd näete isegi, et jut otja lõppes, — sest tuht, mis tõrrest tule toimetusel sai, oli nagu ikka tuht on, millest meil uut juttu westa pole lusti.

II.

Paiklik ennemuistene jutt.

Ruda Riisuküla rätsepp Rein Ratweres käis.

On teine wõi kolmas põlw tagasi arwata — kui Maarja kihelkonnas Riisukülas riiafas rätsepp Rein elanud. — Et wõerastega oma riidu hinna täis ei olla saanud, siis toimetanud seda oma naesega iseäranis iga õhta edasi. Riidu alus tulnud tihti ka ihnusest, kellega nimetud sikuõditja suurt sõbrust alati sobinud. —

Olnud jälle ühel õhtal enne kuke laulu, kui Rein ahju otsalt kolm peergu tõmbanud, ühte põlema süüdates ja kahte korda ootama jättes riidlenud rohkest naesega peergude kuiwuse pärast, ja läinud siis õue, ühe iga õhtase ameti pärast. Mehike olnud püksata ja palja jalu, sest põhus

põõnutamise pileti nõudmised olnud sell kuldsel kurjal ajal nii.

Salga üle läwe tõstes tulnud aga kuisates ja tulise hooga üks must siga püksata ja mütsata nõelatundja jalgewahele, et see kui ratia hobuse selga jäädes tuule kiirusel tundmata pimedusesse sai wiidud.

Oli siku sõitja paar pilku ratašnina selgas sõitnud, sääl nägi ta kuda seale nähtawalt tiiwad kaswawad et warši Reinu sõit koguni suure kotta seljas oli. —

Kohisewa tiiwadega lendab must tahma koll edasi, kuna puuladwad Reinu reisa kriimustawad. — Rakwere linna kohal keeranud koll oma teekäigu ümber ja läinud Lebawere kõrtsi hoowi sisse, kus ta Reinu kõrtsmiku hobuse selga „Suupaineks“ pannud ja ise ära kadunud. Rein tunnud ennast heina kuhja raskusega hobuse selga wajuwat, kuna see kui pöörane inisema hakkanud. Kõrtsmik kisa kuuldes wõtnud latrega tule ja tulnud waatama. Rein tunnud aga tule walgel halasti olles häbi ja roninud hirmuga ühe suure töö wantri alla warjule; sest püksata wõeras kohal hullu tempu teha oli ka sikusõitjale liig. —

Et kirtsupapa hoomis midagi wõeraliku ei filmanud, tuli tal tuju uueste pesasse pugeda, ja Rein külma tundes hakkas wäljast kiruma: „Kes kurat mind seia tõi, see tuline kurat wiigu ka!“ — Waewalt saanud aga Rein oma sajatusega walmis, sääl kabinud must koll ette, nõela-

tundja roninud turjale ja — paar pilku — juba Rein leidis ennast kodu. Tupp astudes näeb wa tõist poolt uut peergu süütama, kes nüüd omalt poolt taplust alustas, seletates, et kolm peergu ju põlenud olla mida Rein ahju otsalt riieldes tõmbanud.

Nii sõitis siis Riisuküla rätsep Rein umbes tunniga ja jälle umbes — — 70 wersta.

III.

Nõia walfjad.

Kuda wanad inimised räägivad — müünud kord üks Tallinnas järaseid walfjaid, kelledega hää olnud wigaseid ja wanu hobuseid wahetada ja müüa; sest walfjastel olnud särane imelik sundiw ja himu tekitaja wõim sees, et igamees nagu teija kabja kandjaid ei näekski, kui't aga üksi nimetud walfjaste kandjaid. Ka olnud walfjad õppinud pilmadele tuttawad, sest üksi neil olnud isemoodi rist lõua all. Säraste walfjastega on järgmine lugu juhtunud:

Terwe pääwa wahib wana Järwa Madis Paide jõulu laadal et külm tahab wõtta. Si keegi himusta Madise halli tätku 75 rubla cest osta, — olla kallis ja see ja teine wiga.

Shtx ees tuleb Madise sõber Mikkel, walfjad

käe peal ja ütleb: tema olla täna juba 15: hobuse peremees olnud ja mõnegi rubla teeninud. —

Wanamees palub, et Mihkel ka tema täku 70 rubla eest äramüüks, — mis üle jõuab saada olgu waewa palkaks. — Mihkel paneb warssi hallile waljad pähe ja astub wahetajate hulka, kuna wanamees ka järele tuleb, et kauba sobitust pealt waadata. — Waewalt saab aga Mihkel mõnne sammu hobust talutanud, kui kaks Põltsamaa poisji järel tulivad ja küsijivad: „Dns hobune müüa, wai mis? Mis maksab?“ —

Mihkel: „120 rubla!“

Poisid: „100 on küll!“

Mihkel: „Ah minge! Waadake enne ikka ka järele, kui hinda pakute!“ — Üteldes tõstis Mihkel halli pea tugewalt poolde Paide pitka tornini, wõi weel wiis jalga peale poole pilwe-
sid — et kaup kenam näitaks. —

Müüd tõstjivad poisid pakutust ja Mihkel jättis, kuni 115 rublaga kaup koos oli. Warssi sai Madis 110 rubla ja wiis jäi Mihklele wae-
wa palkaks. — —

IV.

Wanapoist kihlwedu.

Wanal hõbedasel ajal wedanud furd Hans wana-
paganaga selle peale kihla, et ta püssiga walusam

lasta mõistab kui wana põrgu peremees ise. — Et wanapoiss Hansust esiti võitu ja pärast ka wärsket lootis saawat — oli ta kaubaga rahul, ja käskis Hansu tulewaseks neljapääwaks kaks püssi täis laadida ja weel 4 kuuli ligiwõtia, sest Hans pidada teda enne kolm korda lastma ja tema siis Hansu. — Lastmise paik pidi Rõpsta mäel kõwera kase juures olema.

Kodu minnes oli Hans mures, aga leidis pea uue nõu — läks Mutaguse kuulja targa juure hädä nõu ja üwa abi küsima. — See andis kolm kuuli Hansu püssi ja kolm ka wanapoissi püssi jauks üteldes; „Temale tee üks puust umbse toruga püss ja anna need kolm kuuli et ta ise püssi laadida võib. Sinu jauks on siin ka kolm kuuli, üks tina kuul, teine raudne ja kolmas hõbedane. Tinaga lase kõige enne, siis raud ja wiimaks hõbe kuuliga — mis wanapoissi tosku tapab.“ —

Tähendud neljapääwal, kui Hans püssidega Rõpsta mäele läks, filmas ta wanapoissi kase otsas kaksiti istumat ja jalgu kiigutawat. Warsti nõudis ta Hansult, kumba püssiga see lasta tahaks ja Hans tähendas puu püssi. Wanamust arwas selle paremaks püssiks kui teise, ja tahtis nüüd tungiwalt just seda, mis Hans puust tema tarmis teinud oli. —

Oli Hans paraja lastmise paiga omale ära walitsenud, siis põmmutas ka esimise laengu tina kuuliga wastu wana rindu, see aga wöttis

kuuli peuga vastu ja ütles: „Hans wiska uuesti!“ —

Barfi oli ka raud kuul lendamas ja lõi wanapoisi peu läbi, kellel nõu jälle kuuli peuga finni püüda olnud. Mietades karjus tema: Hans, miks nii kõwasti wiskasid?“ —

Oli aga Hans kolmat korda lastnud, siis tuli wanapoiss nagu tuhakott plätsti kase otjast maha ja wajus mäe sisse sinise suitsu näul, kust ajast teda keegi Hans ega Mats hõbe ega tina kuulidega lasta põle saanud. —

V.

Üks film rohkem.

Sell ajal, kui minu isa Wiljandi maal Suures Jaanis leeris oli olnud, olnud sääl kõster Seits, kelle kambri üks üks poiste tuppä käinud, mille luku wõtme haugust siis poisid ikka salaja wahtida püüdnud.

Üks õhtu wahiwad jälle poisid ukse taga, sääl hüüab järsku kõster, kes teisest uksest poiste selja taga oli tulnud: „Poisid, ärge wahtige, — saate üks film rohkem!“ — Luku haugust wahtijatel oli nüüd häbi ja teised wahtisiwad küsides kõstri otja, et, mis ütelus tähendada. Kõster lubas nüüd poistele „ühest filmast“ juttu rääkida, kui

nad naeru eest endid hoiavad, — sest naer olla külge hakkaja haigus ja kui 120 poissti naerma hakkavad, siis wiivitab säherdune toimetus jutu puhujal asjata aega. Poissid lubasivad tõsised olla ja jutt algas:

„Kord olnud Tallinnas ühel kingsepa meistril säärane sell, kes iga hommiku temal 12 paari walmistatud saapaid kätte annud ja teise 12-e paari nahad jälle wastu wõtnud. Pääwa lak-
kunud nimetud sell kõrtsis ja iga õõse olnud töö aeg. Töö tuba olnud koguni kõrwalises kambris ja üks alati luffus. —

Ühel õpipoisil tuleb aga himu pimedas läbi luku haugu wahtida, et näha saaks, kui ruttu see ka oma liikmeid töö juures liigutab — wai ehk on koguni abisellised.

Haugust wahtides näeb nüüd pois, kuda 12 weikest mehikest ruttu ja kähku, igaüks oma saapa paari kallal meisterdavad. Sell ise käib tuas edasi ja tagasi, pikk raud kepp käes, ja wilistab waljust. Järsku saab aga üks mehike aega ringi wahtida, ja filmab ka uffe taga wahtijat üteldes; „Üks film rohkem! —“

Sell pistab oma raud kepiga, mida ka oraks wõiks nimetada, ja koha wõtme haugust läbi ja — wahtija filma!

Wuudugi jäi see nüüd wahtimise palgaks ühe filmaga.“ —

Nii oli kõstri lubatud jutt, ja poistel oli häämeel, et see neid suurt naerma ei sundinud.

VI.

Sanapoiss Tiidu nahas.

Tiit kes oma naesega kaunis rahus oli elanud, oli surma woodi peal ja kutsus naist lähemale üteldes: „Mina suren nüüd ja sina jääd leseks. Kui sull kord ka igawus minu järele tuleb, ja sa soowid mind näha, siis tule aga üks neljapääwa õhta kolme tee aru pääle ja wilista — kohe saan ma tulema ja su igawust waigistama. — Tiidu wiimsed sõnad oliwad teda ka surmale suigutanud. —

Peale surma ja matuseid läks mõni nädal rahuliste mõõda, — sääl tuli lesel korraga igatsmine kadun'd Tiitu näha ja ka kae käiku küsida. — Läheb ta lähemal neljapääwa õhtul tee arude pääle, wilistab ja — Tiit ongi sääl. —

Sedawiisi käidi nüüd paar neljapääwa õhtud juttu ajamas. Kolmandamal korral kutsus naene Tiitu kodu ja see tuleb ka.

Kodu otsib naene Tiidu pead ja leiab lagi paikast suure haugu, kust sinine weewli wõi wiina tuli wälja õhkab. —

„Mis hauk see siin on?“ küsib naene, „kui sa elasid siis oli su pea ju terve!“ — „Tiidu nahka puuduneksja,“ wastab Tiit õige kolebalt ja jämeda mõnuga. Nüüd oli naene koguni ehmatan'd sest ta oli juba enne märkanud, et praegusel Tiidul koguni mustad kui raud hambad

juus olivad kelledest ta igaford hõlpfaste tuld peeru otja saanud, — nüüd kuulis weel, et Tiidu nahka nii palju puudunud, et wanapoisi pea laele hauk jäänud. —

Pea otsimine jäi nüüd järele ja Tiit nõudis tungiwalt, et täna naene teda saatma tuleks. Naene seletas ilma asjata käiku kingate kulutusiks ja nimetas raha puudust uusa ostes. —

Tiit wiibis mõttes ja ütles siis:

„Tule siis tulewa neljapääwa õhtu jälle, siis tahan sulle raha tuua et wõid kingi osta ja teistel kordadel saatma tulla. —“ Seda üteldes läks Tiit jumalaga jätmata nagu alati minema. —

Naene soowis, aga nüüd Tiidust lahti saada ja läks neljandamal õhtul ühe mehega seltsi, kellel hõbedaga laetud püüs ligi oli. —

Pääle kolme kordse wilistamise tuli Tiit suure raha kotiga nähtawale, keda ta naese ette maha panni ja nüüd wõerast filmas. Tundis Tiit püsirohku haifu wõi aimas ta hõbelaengut, aga — järsku hakkas ta taganema, ja taganes kuni waatajate filmist kadus. —

Et Tiit rohkest raha oli toonud, siis wõis naene rikkalt ja ilma igawufeta oma elu elada. —

Tiitu ei näinud aga keegi peale seda enam. —

VII.

Proowitegija.

Ühes üksikus poes, kus suwel kauba ostjad hoogleti käiswad — sai poe sell üksi olles palju mõttete rändamise aega. Ta mõtles rahwa wanadest jutudest ja mõnest muust, — kus juures t'ale ka kuulnud jutu järele meele tuli, et poomise juures wana pois ennast alati abiks pakuda — olgu kuda tahes. —

Mõtleb proowi teha, sest asi olla kahelt poolt kasulik, — esiteks saada walu katsitud ja teiseks wanapois nähtud. Peale kauba weel — rahwa jutust õiget aru. —

Leikab nagu peenikese ohja nõõri otsast tüki ära, seub otja ümber kaela ja pingi peal olles teise otja lakke finni, kuna siis põlwa sugu nõtku lastes täit walu proowi wõtta tahab. —

Waewalt on sellike aga nõõri kanda, jääb lastnud tuleb nurgast kauba pakside wahelt weike koera rakats wälja, jookseb pingi ümber ja kaub ise jälle. Nüüd oli sellike solkus — jalad ei puutunud enam maha ja surm oli suu ääres. — Järsku tuleb temale aga meele, et nuga nõõri lõikusest alles peus oli, — napsab nuaga korra üle pea ja leiab luffudes, et hinge toru jälle wana wiisi wallali oli. —

Asi oli nüüd küll taetud, aga mitte ferge leitud. —

VIII.

Kuda Särn soita saanud.

Oli üks sügisene porine püha päeva õhtu, kui Särn Mikf joobnud peaga kiriko kõrtsist mööda metsa teed kodu sõitis. Metsa wahel, kus tee kolme aruliseks läks, filmas Mikf ühte walget inimese kujulist elukat ees.

Sigemale jõudes tundis Mikf, et kivi otjas istuja hiljuti surnud ja tutaw kõrtsi mamma oli. Hobune jäi norškades seisma, mis Miki südand nii täitis, et walget kogu lehmaks ja seaks söimama hakkas; lubas ka piitsaga wana eidele teed tulla näitama kui see eest ennast ei koristaks. Waewalt sai aga joodit oma ahwarduse lõpetanud, ja piitsa hoobi ka tuulde sähmanud — kui juba tundis kuda kõrtsinamma hilpsti wanfrisje kargas, ja säält jälle kaskiti Miki kaela. Hobune pani kui tuul punuma, kuna koolja Miki hinge kippus finni wajutama. Oli Mikf' enne imeks paines wahtinud, kuda kometi tegiad pea jalge wahel wajutasiwad — siis oli tal praegu see lugu omal hädaga käsil. —

Sirmuga tundis Mikf, kuda wanter kiwide ja kändude otjas kerkides ümber ahwardas minna. Järsku läks pragin suureks, hobune jäi seisma ja wajataja Miki turjalt kargas maha.

Pead üles tõstes kohendas Mikf jälle oma nina wana paika ja nägi nüüd ehmatades ennast

ühes hobuse ja wantriga kõigehullemas rägastikus olemat. Et palja käega wanfert misti nõuga päästa ei võinud, siis wõttis ta hobuse lahti, fargas selga ja nüüd wancrest pool kubu õlgi ka weel kaenlasse kell'est wancre juure juhatajaid kõrja üks aawal maha poetades wõjasi wälja tatsus saada.

Barji leidis ta üksiku pere, kus öö üle puhkas ja teisel päawal wangert wälja raiduma läks. Wõjandikust arwati aga 3 wersta sinna tee ristide kohta kust Säru sõit oli alanud. —

Seesama Mikki olla ka tihti kodukäijatega kodumail wõidelnud. Igaford, kui Mikki wõitlemisel kuu pool juhtunud olema, siis olnud tema wõit, ja kui jälle kodukäija kuu pool — siis selle wõit. Mikki olnud aga siis alati kitsik käes, sest walgel paganal olnud siis suur himu Mikki kagistada.

Wiimaks tahtnud Mikki wõitlemist lõpetada ja hakkanud oma wastast hundale pakkuma. See aga wastanud iga Mikki hüüdmise peale: „Ise hundale.“

Wiimaks tulnud ometi hundid ja löinud walge lipaku sinist suitsu järel jättes nahka, — muidugi oli Mikki siis jälle päästetud. —

IX.

Wandujate nägemata sõber.

L. linnas olnud muiste päiwil üks wanduja

töomes, kes muidu üht jula sõnagi pole mõistnud rääkida, kui sääl juures jälle koledat wandumist kuulda pole olnud.

Ühel õhtul pidanud teda kibe töö finni nii, et kodumindes oma korterisse enam põle saanud; temal olnud üüritud kammer, ja et hoomi pealt fisse käik oli, siis pidi ta alati õigel ajal, see on: kel 10 kodu olema. Sest linna paikus ei öölda sugugi tulufaks olema, kui hoomi wärawad ööse lahti jääwad. Selsamal möttel oliwad nad ka nüüd finni pandud.

Kül pörutas mehike wandudes, aga lahtitegijad ei tulnud kuskilt. Wiimaks wiskas ennast wihaselt ühe lähedal olewa kiwi trepi peale pitkali, et unesörki alustada. Alles filmad finni minemata — sääl tuleb tale üks kõige suurem sõber, kelle nime ta aga ära oli unustanud ja kutsub lähemasse kõrtsi, kus weel hulk lustilisi felttimehi koos olla.

Töomes tõrgub esite wastu, aga wiimaks läheb ometi sõber, kelle nime ta kõigesuuremal meeletuletusel ei jõua kätte saada — ostab kobe poole toopi piiritust, rüütab ise ja pakub töomehele ka, — see aga ei wõta wastu sest ta oli kõrtsiliste, ja ka oma sõbra jalgu tähele pannud, kelledel kõigil hobuse kabjade moodi jalad oliwad. Mõned keerutasiwad tantšida nii et kiwi pörand jalge all tuld ldi. —

Asja üle ehmatanud, puges ta ühte kõrwalise nurka ja hakkas nüüd oma ainukest palwet, mis

ta lapse põlmes witsa hirmul emalt pidanud õppima, see on: „Meie isa“ palwet — lugema. —

Waevalt oli ta üle oma uulte feda sõna „päästa meid ära sest kurjast“ lasknud, kui järsku nii suur käreatus oli, kui oleks terwe püsfirohu wabrik wastu taewast lastud. Rõrts oli kõige joodikutega järsku kadunud ja pime oli igal pool.

Endisete libedate sõbrade asemel oli tal nüüd külma ja kare tuule õhk ümber keeritamas. Jalge all oli küll kivi aga ringi katsudes leidis, et wefi igalt poolt kivi ümber piiras. Sügawust katsudes leidis ta ka, et jalad sugugi põhja ei ulatanud, kuna laened weiksest tuulest tõugatud kivil kargasiwad ja selle wiisil õnnetu mehe külle alust märjaks tegiwad. —

Murest ja ahastusest uimajelt langes ta wiimaks kivil ja jäi noorskama. — Hommik, kui sojad päikese kiired wahu kübemeid magaja filmilt kuivatama hakkas, härkas see kipitust tundes ülesse ja nägi nüüd ehmatades et koguni linnast hulk maad eemal, mere peal ühe madala kivi otsas oli, kes siis kui meri suurelt laeneta harkas — puhtalt kadunuks saaks jääma.

Ta wõttis rätiku kaelast ja hakkas lehwitama. — Warsti oli tema lippu randa nähtud, ja mõne minuti pärast oli ju üks mees lootfikuga sääl.

Sellewiisiga sai ta siis jälle linna tagasi.

Linnas nägi ta kuda üks mees paksu pori sisse maha kukkus, ja ise kuradit nimetas. Sääl

tuli töömehele ka heilse sõbra nime meele, mis ta just praegu mahakukkujalt oli kuulnud.

Peale seda jättis mehike wandumise, kõrtsis käimise ja kõik pahad asjad maha, ja hoidis hoolega selle eest, et enam kodu tulekuga hiljaks ei jääks. —

X.

Kuda waenemees kord uued wenejaapad saanud.

Waenemad inimesed räägivad et kollased wene jaapad kui nad alles määrimata ja õlga sisse pandud on — õige sojad jalawarjud olla. Mina neid küll weel aega proomida pole saanud, siiski arwan, et lugu tõe põhjapeal on. —

Sui, ühel sojal pääwal muretses üks waene saunamees Linna mäe otsas külleli olles — kuda ka omale uued wenejaapad talweks saaks. —

Päike paistis palawaste ja, warsti jäi mees ühes oma muredega magama.

Noh, oli ju ka pühapane pääw ja mehel oma 30 wersta pitkune kiriku tee ka ära käidud. Las' magab! —

Unes näeb aga, et ta mööda Linna mäe külge läib. Sääal leiab ta järsku ühe suure wärawa suguse haugu mäe küllest, mille ette ta

imeks pannes seisma jäi; sest sääraast põlnud ta enne veel jäält leidnud. —

Bahib alles laia filmadega, sääl tuleb mäe haugust weike mehike wälja, teretab saunameest lahkest ja kutsus wärawast sisse. Mees tõrkus küll wasta, siiski lastis wiimaks ennast halli meelitusel sisse wiia. —

Nüüd nägi ta kahel pool tee ääres uhked linnamajad ja tihti toredaste kaubaga täidetud poed, millel ukseid pärani lahti oliwad ja lahked kaupmehed saunameest sisse kutsusiwad. Nüu oli otsata näha, siiski pani saunamees imeks et peale teda ja halli wanameest ühtegi hinge uulitsal liikumas näha põlnud.

Hall wanamees wiis aga saunameest ifka kättpidi edasi, kuni ühe suure ja ilusa poe ette seisma jäi. Wanamees koputas, warsti langesiwad ukse rauad lõginal maha ja paludes kutsus ta nüüd saunameest sisse.

Bood oli kõiksugu kaupa rohkest täis, ja mis kõige enne waele mehe filma paijtsiwad — oliwad uued ja haljad wene saapad.

Mehele anti koke suur hulk ette, et omale kõigeparemad wälja wõis walitjeda. See otsis ja segas ka, et kollased käes kobisesiwad, kus juures teda hall kaupmees osawalt ligi aitas, — kuni wiimaks ühed kõigeparemad leitud arwati olewat.

Parajaste, kui saunamees saapaid hakkas kaenlasse wõtma ja wist tühjust taskutest ka raha

oleks wõtta katsunud — näris üks kuue jalgne kuriloom tal kõrwataga. Mees kolli küüntega kõtistama, aga õnnetust! ärkas ülesse.

„Oh! kahju, et see unes oli,“ mõtles mees ja tõusis istufile. Tõustes kuuleb aga oma kõrwal jälle kallist kollaste kobinat, waatab kõrwale ja — oh ja kitse kinsuke! kuda nüüd waese mehe nina rõõmuft läikis nagu küti püssi rohu sarn — sest maas olivad just need samad uued ja haljad jalawarjud, keda ta unes oli walitsenud.

Sulk aega katsus ja käperdas ta saabaste kallal ja püüdis täit otsust kätte saada, kas see lugu kõik tõeste ka ilmsi wõi ehk jälle mõni ilus unenägu. Aga saapad jäiwad ikka saabasteks ja mees läks rõõmuga kodu. Saabaste murest oli nüüd waenemees lahti saanud, ja räägitakse, et isale kingitud saapad poja põlweni iganud. Töö olnud tugew ja kulumine igaw.

II.

Haljakad jutud.

Et kus...
 Kõik...
 Kõik...
 Kõik...

1.

Mats õlmeister,

ehi: „Kes korra joob —
See kohe lööb!“

Rünka Mats, kes kufagil jõe ligidal weiksete põllu lapikeste peremees oli, oli nõukas mees oma weikse wara ja pisut mõistuse juures. Tema naene Mall, oli ka kui maja luud wai luff muistegi.

Wana ea sees, kui Matsil juba pleekinud habe lõua otsas tolknes — anti tale ülevalt poolt ka luba — korraks esimisi warruseid pidada. Kes oli nüüd rõõmsam kui wana Mats? — Ta wõttis kohe nõuks ölle märjukest valmistada ja siis ühte pääwa ka pidulikult ära pidada.

Linnakseid, keda hää losifond oli jo wafast mitte wähem kui wiis matti — saiwad jahwad ja ka muud tarwilised tembud äratehtud, kunnii nii kaulgel oli, et wirde käima wõis panna.

Et ilus heina kuivatuse ilm oli, siis walitſes Mats õlle käimise kohaks wastu päikest küllaka kalda, ja läks ise sauna — päikese eest warjule. —

Ruff oli oma naeste karjaga Matsi tõrre lähemale jõõmisega tulnud ja sündis nüüd wirbe tõrrest keele kastet kâpata. Baewalt sai kuff Matsi tõrre äärele karates oma lauluga poole peale kui tõrs ümber pahwatas ja õlut möõda kallast jõkke leikas. —

Mats kahinat kuuldes kargas õue ja nägi nüüd kuda kallis õlle märjufe kaldalt weel tilkus. Warsi oli jälle õlle nõu jõest täidetud, aga Mats arwas weel sugu puuduwat. Jättis jõest saadud õlle sinna paika ja pani jookstes weega wõidu, kuni Wardja weski tammini, kus wesi kõige hullem wahutas ja rabas säält weel korra suuga — lootes õlle olema, rüübata.

Jõest tagasi saadud õlut jooma ja pidu pidama kutsuti ka mõisa oppman. —

See maitſes õlut, ja selle ise loomu äratundis, ütles ta Matsile kellega nad wastastiku laua ääres istusiwad: „Kuule Mats, see on ju wesi!“ Mats ei kuulnud wiimast sõna õieti ja ütles: „Mesi, mesi, kulla isand!“ — Uuesti ütles oppman, et Mats õieti ei kuulnud! „Kulla Mats, see on ju wesi!“ — „Mesi, mesi,“ korutas Mats ja pani kannu rohkem weel kollast märjufest. —

Nüüd tõusis oppmanni kops üle maksja, lõikas Matsile paar portsu wastu pead ja läks õue.

Matsi naene, kes selle aja nurkas oli kükitanud, tuli nüüd sõrmega mehtides Matsikese nina ette ja ütles: „Waata Mats! Eks ma üt'sin — uha wett! Waata nüüd, kes torra jõi see kohe löi!“

II.

Sunda keegi kord surma pidanud saama.

See lugu on n'a wanal ajal juhtunud, ja wist sellamal aastal kui kilplased külwatud soolast hääd lõikust ootasiwad — kui ühel mehel tuju tulnud poomist käsile wõtta. Wõlla postiks walitsenud ta metsas ühe kähära männi, ja sidus ühe jämedama oksa peal istudes peenema külge kõie otsa kinni; sest ta oli kuulnud, et jämeda puu küllest sõlm ikka lahti minna ja selwiihil wõib siis kukkudes haiget ka saada. Eks aga, kui ta kõit sidus — oli päris kõdu ja mäda, kui't koor aga peal. —

Nagu see wiis wist säärastel meestel ikka olla, nõnda ka temal — et teine kõie ots kaela näpistuseks allapoole lõuga ja kukalt kinnita. — Warsti oli asi nii kaugele, et rippumise ametid käsile wõis wõtta, aga, waata kolli! Parajaste, kui kõis alles hakkab mehikese tuule toru pigistama — jääb lähed mädand oks katti ja proowi tegija kukub kolinal alla.

Tuigerdades ronib mehike metsast wälja, kuna tal meelegi ei tulnud kõit kaelast ära fiskuda. Muidugi märkasiwad nüüd wastu tulijad ja

küüsiwad, mis äpardus tal juhtunud. — „Küüsid weel, mis mul juhtunud,“ wastas kōie kändja, „eks ta ole — ega õnnetus kiwa ega kända kaudu ei käi, — läksin ennast korraks ka üles pooma, aga oks tuli puust wälja ja mina kuffusin nii kōwasti wastu maad et pidin surma saama, — jäl tuli weel wälja tulnud oksa tõmmik wasta pääd et aina kajatas. —“

III.

See oks.

Kewade, jää mineku aeg äpardas joodik kõrtsist tulles kitsa purde pealt kolinal wette. — Õnnetuses olla aga wahel õle kõrrest ka suurt abi, ja iseäranis uppujatel olla terawad küüned wahel tühjast asjast abi otsides, — nõnda ka sellel napsi armastajal. Ta sai wees ühest puu juurest, mis wesi kaldast wälja oli loputanud, kinni ja kirus: „Kurad wõtku, üeldakse ikka, „weel ei ole oksa,“ — mis asi see nüüd on mis mul peus on?“ —

IV

Joodiku äpardus.

Kõrtsist koju tulles ja naisega riieldes ähwardas joodik wihatujul ennast alati ülesse puua.

Selle tarmis oli ta furd ka juba tüki nut kōit oma woodi päitsjela ära warjanud. Naisel oli aga ka kōie peidu kōht teada ja oli uue kōie ära wahetanud.

Ühel õhtul, kui wana napsi plasku jälle oma küljelmuga tubliste riidu oli läinud, tõmbas ta wandudes kōie woodi päitsjelt ja lubas ennast üles puna. Läks reia alla ja ronis mööda redelid ülesse, nii heaste kui joonud pea lubas, kōitis kōie penni külge ja teise otsa ümber kaela.

Siis kufutas ennast tuotsalt maha. Aga kōis läks kuffudes katti ja mees tuli kuferpalli reia-aluse pōrandale. Siin katsus ta ennast siit ja säält ja kirus: „Kurad wõtku poomise weel! Tapa ise ennast sinna juure ä'ä!“ —

V.

Setukad kirikus.

Kaks Setukast läinuwad kirikusse ja laulu aeg laulnuwad säääl õige üsna wõidu. Üks setukas olnud aga hää häälega ja laulus igapidi tõisest täieste üle. Säääl saanud teise süda eõimise üle nii täis, et lõikanud teisele ühe hää wiilaku wastu filmi üteldes: „Laula mis sa laulad, aga ära haka teist mees tüsõama!“ —

.....
Tind: 8 kop.
.....